

www.dereta.rs

Biblioteka

IN

Urednik izdanja

Aleksandar Šurbatović

Naslov originala

Dot Hutchison

THE ROSES OF MAY

Text copyright © 2017 Dot Hutchison

All rights reserved.

This edition is made possible under a license arrangement originating with Amazon Publishing, www.apub.com, in collaboration with ANA Sofia Ltd.

Copyright © ovog izdanja *Dereta*

DOT HAČISON

Majske ruže

DRUGI DEO SERIJALA KOLEKCIONAR

Prevod sa engleskog

Milica Kecojević

Beograd

2019.

DERETA

Opasnim devojkama prkosnog osmeha

Zove se Darla Džin Karmajkl, i ona ti je prva.

Mada ti to još ne znaš.

Znaš samo da se, izgleda, i sam Gospod svojski potrudio da ona ovog divnog prolećnog dana bude što lepša. Ta njena nevina lepota, bez varki i taštine; zbog toga je toliko i voliš. Sjajna plava kosa pada joj niz leđa u teškim talasima; opet je obukla svoju belu, staromodnu, uskršnju haljinu – nosi čak i rukavice i šešir od uširkane čipke. Jesi li ikad video nešto tako netaknuto? Tako čisto?

Danas se čak i priroda slaže s tobom. Sa obe strane do crkve gole, prašnjave staze; trava je puna narcisa, žutih i belih, kao da se takmiče s lepotom Darle Džin. Pa i divlji krasuljci su, mimo običaja, ove godine ucvali beli i žuti, iako se obično s proleća prostru po poljima kao svilene pruge boje lavande.

Ove godine postoji samo Darla Džin.

Samo što... Darla Džin nije sama.

Ruku je provukla ispod snažne mišice mladića, ugnezdila ju je u pregib njegovog lakta, kao da joj je tu oduvek bilo mesto, a nije. Njenoj ruci tu nije mesto, jer to nije tvoja mišica. Darla Džin pripada tebi.

Oduvek je pripadala tebi.

Nikad ranije nisi morao to da joj kažeš; uvek je znala, sve je razumela, jer vas dvoje ste stvoreni jedno za drugo, bez obzira na to šta bi drugi rekli. Kad bi znali.

Razjaren, slomljenog srca, pratiš ih do crkvice od crvene cigle, okružene tako raskošno rascvetalim drvećem da liči na goblen. Čudno, ali uprkos osećanjima koja ti bubnjaju u ušima kao da ti u grudima kuca još jedno srce, primećuješ detalje. U slobodnoj ruci mladić nosi korpu sa đakonijama koje je njena majka poslala u crkvu, svaku posebno umotavši za prodaju, jer crkva mora da dobije nov krov pre sezone oluja.

Svaki put kad se Darla Džin nasmeje, naginje se ka njoj.

Ona se baš često smeje.

Ali taj zvuk pripada tebi, kao i sve ostalo, i kako onda može da подели svoju radost s nekim drugim? Taj smeh te je smirivao, utišavao bes koji uvek tinja tik ispod površine. A sad dok ga slušaš – zvonak i blag kao bambusova zvonca na zadnjem tremu – osećaš oštar bol u grudima i snažno pulsiranje u slepoočnicama.

Zajedno ulaze u crkvu; ne trebaju ti ni dva minuta da pronađeš prozor s kojeg možeš jasno da ih vidiš, a da pritom sam ostaneš skriven. I da ne zna da si tu, morala bi da bude svesna šta ti duguje, kako treba da se ponaša. Unutrašnjost crkve je polumračna, puna senki i svetlucavih iskrica koje ti, posle jarkog sunca, igraju pred očima, tako da ne shvataš odmah šta se dešava.

Ali to ne traje dugo.

Vidiš samo krv.

On je ljubi – ili ona njega – lica su im nagnuta jedno ka drugom, tela su im na jedva korak rastojanja. To bi mu mogao biti prvi poljubac.

Znaš da njoj jeste.

Prvi poljubac, koji je trebalo da bude tvoj, koji si čekao tolike godine. Ali umesto toga, ti si je obožavao, smatrao si da je suviše čista i nevina da bi je ukaljao poljupcem.

Bila je suviše čista. Bila je suviše nevina.

Kliziš niz spoljni zid crkve, cigle su grube i nanose bol, grebu te i bodu kroz odeću. Drhtiš – možda jecaš. Kako je mogla? Kako je mogla da učini tako nešto sebi, tebi?

Kako je dozvolila da izgubi sjaj?

Sada je bezvredna, kao i sve druge kurve koje se razmeću svojim telima, osmesima i okrutnim, sveznajućim očima. A ti bi je obožavao do poslednjeg daha.

Ipak je voliš. Kako da je ne voliš, uprkos svemu? Voliš je dovoljno da je spaseš, pa makar i od nje same.

Čuješ momka kako odlazi, na usnama mu nespretno izvinjenje – mora da pomogne braći da se sprema – zatim pastora koji veselo pozdravlja Darlu Džin. Kaže joj da mora da trkne do grada po čaše za limunadu – može li da ostane sama? Naravno. Odrasla je u toj crkvi. To je uvek bilo sigurno mesto. Ne može ni da zamisli svet u kome bi bilo drugačije. Dok posmatraš pastora kako odlazi stazom – sve dalje i dalje – čuješ je kako peva.

Njene pesme su i tvoje, a sad nema nikog drugog da ih čuje.

Kad uđeš, dočekuje te sa osmehom i kikutom, svetlih očiju. Ne možeš ih nazvati bezazlenim. Više ne. Ne sad kad je izgubila nevinost. Osmeh joj se gasi dok joj prilaziš.

Još se usuđuje da te pita šta ti je!

Znaš da nemaš mnogo vremena – do grada nema ni tri kilometra, a pastor često pešači do tamo i nazad – ali dovoljno je vremena da joj pokažeš. Da joj pokažeš sve.

Obećao si joj zajednički život, da ćeš uvek biti uz nju. Obećao si joj svet.

Sve je odbacila.

Sve ovo je njena greška.

Udaljavaš se trkom; još kiptiš od bola i izdaje.

Ostavljaš Darlu Džin opruženu na kamenu; njena uskršnja haljina, sva u dronjcima, upija crvenu baricu. Narcisi koje si ubrao za nju – na poklon, a eto šta je ona uradila s njima! – leže razbacani oko nje. Oči su joj širom otvorene i prazne, u njima odjek čuđenja; napravio si joj reckav osmeh, koji može da podeli sa celim svetom ako hoće.

Više ne može da se smeje, ne može da peva, ne može da uprlja ono što je tvoje.

Više ništa ne može. Možda nisi hteo. Možda ti je lovački nož proklizao i zasekao preduboko. Možda si zaboravio da odmah ispod površine ima toliko krvi. Možda si uradio baš ono što si želeo.

Uostalom, ona je samo još jedna obična kurva.

Darla Džin je sada mrtva.

Nisi znao da će ti biti prva.

A ne znaš ni da ti neće biti poslednja.

FEBRUAR

Ako ih ne pregleda, papiri će se eksponencijalno umnožavati, nešto slično kao zečevi ili nepotrebne vešalice u ormanu. Mršteći se na najnoviju gomilu na svom radnom stolu, specijalni agent Brendon Edison zamišlja kako ih guta plamen. Ne bi im mnogo trebalo. Šibica, klik upaljača tik kraj ćoškova nekoliko stranica iz sredine da bi se plamen raširio lepo i ravnomerno, i svi papiri bi nestali.

„Ako ih zapališ, samo će ih ponovo šampati, pa ćeš imati sve to isto plus dokumentaciju o požaru”, kroz smeh izgovara jedan glas s njegove desne strane.

„Umukni, Ramirezova”, uzdiše.

Mercedes Ramirez – njegova koleginica iz tima i prijateljica – ponovo se nasmeja i zaveli u stolicu, istežući se kao dugačka, odmotana opruga. Njena stolica zaškripa u znak protesta. I njen sto je zatrpan papirima. Ali ne naslaganim gomilama. Zatrpan je nesređenim listovima. Ako joj zatraži neku informaciju, naći će je u tren oka. Nikad mu neće biti jasno kako joj to polazi za rukom.

U ćošku, nasuprot njihovih stolova postavljenih pod pravim uglom, nalazi se jazbina njihovog starijeg partnera,

nadležnog specijalnog agenta Viktora Hanoverijana. Na Edisonovo zgražavanje, i protiv njegove volje pomešano sa divljenjem, deluje da je sva papirologija završena, a dokumenti uredno poslagani u fascikle različitih boja. Kao vođa neustrašivog trija, Vik mora da se izbori s više papira nego njih dvoje zajedno, ali svejedno uvek prvi završi. Valjda to tako biva posle trideset godina u Birou, zaključuje Edison. Samo, to je zastrašujuća pomisao.

Vrativši pogled na svoj sto, gundā sebi u bradu dok poseže za papirom na vrhu najnovije hrpe. Ima i on svoj sistem koji zbunjuje Ramirezovu podjednako koliko i njega nervira njen i, uprkos visini gomile, Edison vrlo brzo uspeva da razvrsta papire po temi i prioritetu, uredno ih poređavši uz zadnju ivicu i uglove radne površine. Gomile su postavljene naizmenično uzduž i popreko, takođe su i besprekorno poravnate.

„Jesi li ti ikad porazgovarao o tome s nekim finim čika doktorom?“, podsmeva mu se Ramirezova.

„A jel' tebi dolazila hitna pomoć da intervenišē zbog tog haosa?“

Zakikotavši se, Mercedes se okrenu svom stolu. Bilo bi lepo da bar ponekad zagriže mamac. Uvek je potpuno smirena, kao da je vakcinisana protiv zafrkavanja.

„Gde je uopšte taj Vik?“

„Vraća se sa saslušanja. Blis ga je zamolila da prisustvuje.“

Razmišlja da li da joj predoči kako tri i po meseca nakon što su ih oslobodili iz zapaljene Bašte i dalje oslovljava devojke imenima leptirica – imenima koja je žrtvama nadenuo tamničar.

Odustaje. Verovatno je i sama svesna toga. Posao im bude malo lakši kad uspeju da sve spakuju u male fioke u mozgu, a život devojaka pre Bašte teško je negde smestiti.

Mora da se baci na posao. Danas je dan za papirologiju, uglavnom, i stvarno bi trebalo da do večeri bar jedna od tih gomila nestane. Pogled mu se zaustavlja na šarenoj kuli od fascikli koje obitavaju na zadnjem desnom čošku stola; tokom godina, skupljalo ih se sve više, ali nigde nijednog odgovora. Ta gomila nikad ne nestaje.

Zavalivši se u stolicu, proučava dve uramljene fotografije na kaseti s fiokama u kojima drži kancelarijske potrepštine i nepopunjene obrasce. Na jednoj je on sa sestrom; snimljena je za Noć veštica, nekada davno. Posle toga, jedva da ju je još koji put video pre nego što ju je neko kidnapovao na ulici dok se vraćala iz škole. Bilo joj je samo osam godina. Razum mu govori da je sigurno mrtva. Prošlo je dvadeset godina, ali se on i dalje okreće za svakom ženom u kasnim dvadesetim koja liči na nju. Čudno je to osećanje, nada. I ćudljivo.

Opet, takva je bila i Fejt¹, čudna i ćudljiva, u vreme dok je još bila samo njegova sestra, pre nego što je postala statistički podatak o nestaloj deci.

Druga fotografija je novija, snimljena pre neku godinu, suvenir sa izleta koji je bio toliko neočekivan i jezovit da ne pamti da je van posla doživeo takvo putovanje. Tokom onih šest meseci, koliko su živele u Vašingtonu, Prija i njena majka stalno su ga vukle u neke neobične obilaske, ali taj izlet je bio pun košmarnih prizora. Više se i ne seća kako su završili na livadi punoj masivnih bista američkih predsednika. Ali nekako su se tu našli, i u jednom trenutku, Edison i Prija su

¹ *Faith* (engl.) – vera. (Sve napomene u tekstu su prevodiočeve.)

se popeli na Linkolnova ramena, oboje prstom pokazujući na veliku rupu na potiljku statue. Realistično? Da. Namerano? Sudeći prema jadnom stanju u kojem su se nalazile ostale biste od po pet metara... ne bi se reklo. Napravili su oni još fotografija tog dana – poslagane su u kutiju za cipele i bezbedno sklonjene na dno ormana – ali ova mu je omiljena. Ne zbog zastrašujuće biste ubijenog predsednika, već zato što je na njoj Prija osmehom iznenadila i samu sebe.

Edison nije poznao onu Priju koja se spontano osmehivala. Ta Prija je pukla samo nekoliko dana pre nego što je upoznao devojkicu koja je izrasla iz njenih krhotina. Prija koju poznaje sva je od oštih opaski, rezanja i osmeha kojima te zvizne posred lica kao da te izaziva na dvoboj. Bilo šta mekše – ljubaznije – posledica je pukog slučaja. Njenu skrivenu mekoću ume da prepozna još samo njena majka i niko drugi, još od onog dana kada su od Prijine sestre ostale samo fotografije i podaci u jednoj od obojenih fascikli u ćošku njegovog radnog stola.

Edison je prilično siguran da se nikad ne bi sprijateljio sa starom Prijom. Još je pomalo iznenađen što mu se to desilo i sa ovom novom. Trebalo je da ostane samo sestra žrtve ubistva, devojkicu koju ispituje i sažaljeva, nikad je stvarno ne upoznavši, ali je ona tih dana posle sestrinog ubistva bila tako prokleta besna. Na ubicu, na svoju sestru, na policiju, na ceo jebeni svet. Edisonu je dobro poznata ta vrsta gneva.

I pošto misli na nju, pošto je danas prvi dan za papirologiju posle meseci ispunjenih naporima da obuzdaju medije u slučaju leptirica, vadi privatni telefon, slika uramljenu fotografiju i šalje joj. Ne očekuje odgovor – sat ga obaveštava da tamo gde je ona nije još ni devet, a pošto ne mora da se budi zbog škole, Prija je verovatno još duboko pod pokrivačem.

Ipak, trenutak kasnije, telefon objavljuje da je stigao odgovor. Na fotografiji je zgrada od crvene cigle; trebalo bi da izgleda dostojanstveno, a zapravo je samo pretenciozna, sa zardalom gvozdenom rešetkom duž zida uz koju se, u toplije vreme, penje bršljan. Visoki, uski prozori u srednjovekovnom stilu rasuti su duž fasade.

Šta je sad ovo, kog đavola?

Telefon se ponovo oglašava. *Ovo je škola u kojoj zamalo da zaglavim. Da si samo video kakve su im uniforme!*

Znam da pohađaš samo časove preko interneta da bi ceo dan mogla da ostaneš u pidžami.

Pa, ne bi se reklo SAMO. Znaš da se direktor pobunio kad je mama rekla da se nećemo upisivati? Rekao joj je da mi ne čini uslugu puštajući me da se provučem s lošim obrazovanjem.

Edison se krevelji. *Mogu da zamislim kako je to prošlo.*

Valjda je navikao da šalji đoku i uvek dobije ono što hoće. Mamin đoka je impozantniji.

Na ramena mu se svali neki teret, pa se trgnu, ali to je samo Ramirezova. Njeno poimanje ličnog prostora drastično se razlikuje od njegovog, utoliko što on, za početak, razume pojam ličnog prostora. Umesto da se prepire – jer tako nikad ništa nije postigao – uključuje ekran kako bi i ona mogla da pročita.

„Šilji... Edison!” Čvrknu ga po uvu dovoljno jako da ga zaboli. „Jel’ to čula od tebe?”

„Ima skoro sedamnaest godina, Ramirezova. Savršeno je sposobna da bude prosta i bez moje pomoći.”

„Loše utičeš na nju.”

„A šta ako ona loše utiče na mene?”

„Ko je tu odrasla osoba?”

„Sigurno nijedno od vas dvoje”, zaključuje treći glas.

Oboje se žacnuše.

Ali Vik ih ne podseća da privatne telefone ne bi trebalo da koriste na poslu, niti da oboje imaju pametnija posla. Samo prolazi pored njih, u oblaku mirisa sveže kafe, dobacivši preko ramena: „Pozdravi Priju.”

Edison poslušno kuca poruku, a Ramirezova se odšunjaja do svog stola. Prija odgovara istog trenutka, i Edison ne može a da se ne smeje.

Ju, ju, ju, dobio si packe?

Zašto si ti uopšte budna?

Lutam unaokolo. Vreme se konačno promenilo.

Zar nije hladno?

Jeste, ali više ne pada ni sneg ni susnežica; nebo se izgleda smilovalo, pa više ne kenja ništa mokro i ledeno. Samo njuškam naokolo da vidim šta ima.

Zovi me kasnije. Da mi ispričaš šta ima.

Čeka na njenu potvrdu, zatim sklanja telefon u fioku s pištoljem, značkom i ostalim stvarima s kojima ne bi trebalo da se igra dok sedi za stolom. U gotovo neizbežnom nizu užasa koji čine njegov posao, Prija je kočoperna iskra života.

Godine provedene u Birou naučile su Edisona da to ceni.

U Hantingtonu, u Koloradu, februar je jezivo hladan. I pored toga što sam toliko natrontana da izgledam triput veća, hladnoća se uvlači između slojeva odeće. Ovde smo već nedelju dana, a danas je prvi put vreme dovoljno pristojno da pođem u obilazak.

Zasad bi se reklo da se ne razlikuje mnogo od bilo kog mesta u kom smo živele u protekle četiri godine. Mamina

kompanija nas bacaka s kraja na kraj države kako bi mama mogla da gasi požare; za tri meseca ćemo ponovo otići, možda zauvek, da bi ona preuzela kadrovsku službu u pariskom ogranku. To ne znači da će Francuska biti konačno rešenje, mada mislim da se obe tome nadamo. *Prija u Parizu* sjajno zvuči. U međuvremenu, Hantington je dovoljno blizu Denvera da mama ne mora previše da putuje, ali i dovoljno daleko da imamo osećaj da živimo u zajednici, a ne u velikom gradu; barem nas je u to ubeđivao agent koji nas je prvog dana pustio u kuću.

Posle pet dana lapavice, za vikend je pao sneg, pa su sad travnjaci beli i paperjasti, omeđeni gadnim, sivim ogradama od prljavog snega. Malo šta je ružnije od gomila snega očišćenog sa ulice. Mada su kolovozi čisti, a trotoari plavkasti od soli. Čini mi se kao da gazim po posmrtnim ostacima masakriranih Štrumpfova.

Dok hodam, držim ruke u džepovima, delom jer mi ruke ne pružaju dovoljno toplote, delom da ne posegnem za boljim aparatom nego što je onaj na telefonu. Dobar aparat sam ostavila kod kuće, ali Hantington se pokazao interesantnijim nego što sam očekivala.

Prošavši pored najbliže osnovne škole, otkrivam zimovnik za veverice postavljen na jednom kraju igrališta, zapravo običan kokošinjac obojen jarkocrveno i postavljen na stubiće. Na dnu ima rupu da bi veverice mogle da ulaze i izlaze, a unutra trepće crveno svetlo kamere koja verovatno omogućava klincima da zimi paze na živahne glodare. Trenutno nekoliko njih mirno spava na dronjavoj čebadi i piljevini. Naravno da sam gvirila. Pa to je veveričja kućica!

Kilometar-dva dalje nailazim na prazan prostor odsečen od jednog ćoška raskrsnice, suviše mali da bi bio park, ali s

predivnom senicom od kovanog gvožđa. Zapravo, to je neka vrsta venjaka – nema pod, samo stubove ukopane u smrznutu zemlju, ali ograda je sva od zamršenih motiva, a krov u obliku glavice luka izgleda kao da je od najfinije čipke. Nešto kao kapela za venčanja na otvorenom, ali okružena kioscima sa brzom hranom i usamljenom optičarskom radnjom.

Obrćem krug i krećem ka kući. Usput moram da pređem raskrsnicu sedam ulica, od kojih je pola jednosmerno sa znacima koji svi odreda pokazuju pogrešan smer. Na vidiku nema ni jednog jedinog automobila, ni u jednoj od tih sedam ulica. Istina, tek je pola jedanaest ujutru i većina naroda je na poslu ili u školi, ali imam utisak da ovom raskrsnicom prolaze samo vozači rezignirani neizbežnošću smrti i propasti.

Svejedno sve fotografišem, iako će na telefonu slike verovatno ispasti sranje, jer je to, prosto, nešto što ja radim. Svet mi je nekako manje zastrašujuć ako je između njega i mene foto-aparat. Mada, pravo govoreći, fotografije pravim uglavnom za Čavi, da i ona može da vidi isto što i ja.

Čavi je mrtva već pet godina.

Ja i dalje fotografišem.

Zbog Čavine smrti sam i upoznala svoje federalce, a to što su *moji* – Edison, Mercedes i Vik – mnogo mi je važno. Trebalo je da im moja starija sestra bude tek jedan u nizu slučajeva, novi dosije u kartoteci, ali posle svega oni su nastavili da se raspituju za mene. Razglednice, mejlovi i telefonski pozivi – u nekom trenutku prestala su da me povređuju ta podsećanja na Čavino ubistvo i postala sam zahvalna što, dok se seljakamo tamo-vamo, barem imam tu svoju čudnu grupicu prijatelja u Kvantiku².

² *Kvantiko* – mesto u Virdžiniji, SAD, u kojem se nalazi akademija FBI-ja.

Prolazim kraj biblioteke koja više liči na katedralu, sve sa vitražima na prozorima i zvonikom, zatim kraj prodavnice pića naslonjene na advokatsku kancelariju specijalizovanu za slučajeve vožnje u pijanom stanju. Malo dalje, otvoren tržišni centar, s jedne strane oivičen ogromnom teretanom koja radi dvadeset i četiri sata, a sa druge dnevnim boravkom za klince; između njih se nalazi sedam različitih restorana brze hrane. Znam da je blesavo, ali meni se to nekako dopada, te protivrečnosti i ljudske slabosti, svest da naše dobre namere lako odu u pizdu materinu, dok poroci vrebaju sa svih strana.

Znatno veći tržišni centar, na dva sprata, dekorisan mnogo pažljivije nego što bi to trebalo da bude običan tržnjak na otvorenom, obuhvata, valjda, najpicnutiji „Kroger” koji postoji u ovoj državi. Ispred ulaza stoji znak da unutra postoji „Starbaks”, ali u tržišnom centru ima još jedan „Starbaks”, i još jedan tik prekoputa. Deluje ko zajebeancija, al’ nije.

Verovatno bi trebalo da ručam, ali ako mogu da se suzdržim, trudim se da ne jedem sama van kuće. Nije stvar u zdravoj ishrani – kad mama donese neko gotovo jelo, ja sam skroz za. Problem je u onom *sama*. Već nekoliko godina se trudim da napravim ravnotežu između onoga što je potrebno mom telu i onoga što me moja osećanja ubeđuju da mi treba; nažalost, još nisam sasvim savladala tu veštinu. Ponekad – uglavnom tokom loših dana, kad se odjednom prisetim da Čavi nije sa mnom – umem da se prejedem toliko da mi pripadne muka. Tako je, ona nije *ovde* i ta činjenica toliko jebena boli da to više nema smisla; sve što toliko boli trebalo bi da izbledi, da se *sredi*, a ne može, i zato jedem oreo dok se ne nadujem, i dobijem grčeve, i ispuvraćam se, jer tako bol odjednom dobija smisao.

Ima već nekoliko meseci otkad nisam prešla liniju koju sam sama sebi povukla, nisam se nijednom onesvestila kraj ve-ce šolje – reciklirani oreo stvarno nije bogzna šta – ali još sam *svesna* da ne držim stvari pod kontrolom onoliko koliko bi trebalo. Mama se uvek mnogo manje brinula zbog moje težine nego zbog tog prejedanja, ali nas dve smo – uz pomoć njene čelične volje i mog prepuštanja njenoj čeličnoj volji – uspele da stabilizujemo situaciju, tako da ja više ne idem iz krajnosti u krajnost, od *kost i koža* do *zaobljena*.

A to što sa svojom trenutnom težinom ličim na Čavi više nego ikad... Hm. Kad je dan dobar, samo se naježim i izbegavam slike i ogledala veća od ručnog. Kad imam loš dan, osećam kako mi se igle zavlače pod kožu, a prsti posežu za kutijom oreo. Mama to zove „radovi u toku”.

Ulazim u „Kroger”. Sve mi se čini da ne osećam vrh nosa, tako da će mi topli napitak dobro doći. Ako ne budem jela dok ne stignem kući, neću se tako lako uvaliti u nevolju.

Za šankom je sićušna gospođa nalik vrapcu. Ubio me bog ako nema barem osamdeset; kosa s lila prelivom skupljena joj je u natapiranu punđu, pričvršćenu ljubičastim ukosnicama. Leđa i ramena su joj povijeni, a ruke artritične, ali oči su joj bistre i osmeh ljubazan; pitam se da li joj je ovaj posao potreban ili je, kao neki drugi penzioneri, našla način da izađe na nekoliko sati, jer kuća ili muž počinju da joj idu na živce.

„Ime, dušo?”, pita me, s flomasterom u ruci, dok poseže za papirnom čašom.

„Džejn.”

Jer ne mogu da slušam kako ljudi sriču *Pri-ja*.

Posle nekoliko minuta, eto meni napitka. Ovde u uglu piljarnice ima nekoliko zbijenih stolova, a sa zvučnika na

plafonu dopire neki nit smrdi nit miriše džez, ali je potpuno prigušen zvucima koji dolaze iz drugih delova radnje: piskavim pozivima preko razglasa, sudaranjem kolica, konzer-vi i kutija, ciklom dečurlije, sladunjavom pop melodijom iz nekog filma – sve je haotično i bučno, pa cela ideja s kafićem u piljarnici deluje još blesavije.

Stoga se vraćam napolje, na zimu i vetar koji se u među-vremenu razduvao, da malo prošvrljam po parkingu. Došla sam sa zadnje strane tržnog centra, ali ulica s pročelja vodi pravo do kuće, a i vreme je da se polako kupim nazad.

Ali umesto da krenem, zaustavlja me prizor čudnog malog paviljona na jednom od travnatih ostrva koja dele parking na nekoliko odeljaka. S tri strane je zatvoren nečim što liči na teško belo platno, dok sa greda od kovanog gvo-žđa, na bezbednoj visini iznad glava grupe uglavnom starijih muškaraca, vise grejači – usijani kalemovi boje zrelih treša-nja. Celo društvo nosi slične bejzbol kačkete, teget ili crne sa žutim obrubom, i svi su natrontani ne bi li se zaštitili od hladnoće koja prodire sa strane gde je platno urolano. Sede za kamenim izletničkim stolovima, pred njima raširene table i figure. Sasvim običan prizor, ne bi trebalo da bude bogzna šta, ali jeste, jer mi je bolno blizak.

Ništa dirljivije od grupe dekica koji igraju šah.

Tata i ja smo nekad igrali šah.

On nije imao blage veze, a ja sam se pravila da nemam veze, što je njemu smetalo mnogo više nego meni. Svejedno smo, tokom duge bostonske zime, igrali svake subote uju-tru u parku u komšiluku ili u obližnjoj praznoj crkvi. Nekad bi poželeo da odigramo partiju i tokom nedelje, ali meni se dopadala baš ta subotnja tradicija.

Čak i posle tate, nastavila sam da tražim šahovska okupljanja gde god da smo se selile. Gubim svaku partiju, barem polovinu namerno, ali i dalje imam volju da igram. Gotovo sve ostalo što ima neke veze s tatom uredno sam negde pohranila, ali to umeće da ubedim protivnike da sam totalna neznalica pokušavam da održim u životu.

U blizini su zaškripala vrata automobila i odvukla mi pažnju od dekica i njihovih tabli. Na nekoliko metara od mene, mlada žena od nekih dvadeset pet – šest godina sedi na vozačkom sedištu sa gomilom vunice i štrikaćim iglama u krilu i smeši mi se. „Slobodno idi i razgovaraj s njima, neće te ujesti. Barem ne zubima.”

Više se ne snalazim baš najbolje sa osmesima – ispadaju mi nekako zastrašujući – ali pokušavam da barem složim prigodno prijateljsku facu. „Nisam htela da smetam. Jel’ puštaju i druge da igraju s njima?”

„Ponekad. Imaju čudne kriterijume, ali ništa ne smeta da pitaš. Moj deda je tamo.”

A, otud štrikanje. Hvala bogu – taman sam pomislila da izigrava jezivu madam Defarž³ na parkingu ispred tržnog centra.

„Idi pitaj”, podstiče me palcem, odsutno gladeći crvenu nit obmotanu oko malog prsta. „Najgore što može da se desi jeste da te odbiju.”

„Jel’ to kažeš svima koji zastanu i zagledaju se?”

³ *Madam Tereza Defarž* – lik iz knjige *Priča o dva grada* Čarlsa Dikensa. Ona neumorno štrika za Francusku revoluciju, simbolizujući Mojre, boginje sudbine iz grčke mitologije koje su predivom merile dužinu ljudskog života. Madam Defarž štrika i u njeno delo su utkana imena ljudi koji će biti ubijeni.

„Samo onima koji deluju usamljeno.” Zatvorila je vrata pre nego što sam uspela da smislim odgovor.

Stajala sam tamo još nekoliko trenutaka kao kreten, dok mi je bol obuzimao one delove tela koji nisu bili skroz promrzli. Na kraju sam ipak zagazila na travnjak i ušla u prilično topao paviljon. Svi su prekinuli svoje partije i zagledali se u mene.

Gotovo su svi stariji i, sudeći prema oznakama operacije i jedinice na kapama, sasvim sigurno ratni veterani. Šahovske partije po parkovima uobičajeno su mesto gde se veterani skupljaju, tako da, iako ne raspoznajem sve operacije, ipak uspevam da ih svrstam u grupe. Većina ih je služila u Vijetnamu, nekolicina u Koreji, dvojica-trojica u Pustinskoj oluji, a jedan veoma star čovek koji sedi najbliže grejačima, sav umotan u šalove i ćebad, nosi kapu na kojoj je izbledelim koncem boje senfa izvezeno: *Operacija Neptun*.

Jebo te bog!

Ovaj čovek je jurišao na plažama Normandije pre nego što se moj deda rodio.

Jedan od vijetnamskih veterana, mlitav čovek, podbulog lica sa baburastim nosom ispresecanim vidljivim venama koje nagoveštavaju da mu šah možda služi kao zamena za čašicu, mrko me pogleda. „Ne tražimo milostinju, devojko.”

„Nisam je ni nudila. Htela sam da pitam dopuštate li strancima da igraju s vama.”

„A ti kao igrač?” kanda mi ne veruje.

„Loše, ali igram. Kad god se negde doselim, uvek potražim mesto gde bih mogla da odigram neku partiju.”

„Hm. Mislio sam da omladina za to koristi internet.”

„Nije to isto.”

Najstariji veteran pročišćava grlo i svi se okreću ka njemu. Svaka skupina ima svoju hijerarhiju; sa grupama veterana nije ništa drugačije i, na stranu činovi, Drugi svetski rat je najjači adut. Ovaj čovek je preživeo pakao i svoje ožiljke nosi duže od svih ostalih u društvu. Takav čin ne odlazi u penziju i ne može se ražalovati. „Pridi, molim te.”

Zaobilazim sto i sedam pored njega na uzak kraj klupice. Proučava me – zbog čega, nisam sigurna – a kako mu je zadah bolesno sladunjav, pomišljam da je možda dijabetičar i da baš i nije za njega da sedi napolju po ovom vremenu, pa makar imao sto grejača i gomilu prekrivača. Koža mu je naizgled tanka kao pergament, sva ispresavijana u mekim naborima, tu i tamo izbledela i iskrzana od godina, s paučicom od plavih vena na slepoočnicama i ispod očiju. Na jednoj slepoočnici ima ožiljak koji se proteže do iza uva. Šrapnel iz Normandije? Ili nešto sasvim drugo?

„I ti, dete, imaš neki svoj rat?”

Zamislivši se, puštam da pitanje preraste reči i dobije neki oblik. Dobija oblik Čavi, sveg onog besa, tuge i bola koje nosim od njene smrti. „Imam”, napokon odgovaram. „Samo ne znam ko je sa druge strane.” Za rat je potreban neprijatelj, ali nisam sigurna da postoji iko ko ume da me sabotira tako uspešno kao ja sama.

„Svi smo se to ponekad pitali”, slaže se on, pogledom prelazeći preko ostalih. Svi sem jednog nas posmatraju; taj izuzetak proučava tablu blago namršten, polako shvatajući da će mu kralj uskoro biti sateran u čošak. „I, kako se zoveš?”

„Prija Sravasti. A vi?”

„Harold Randolph.”

„Artiljerac!” Većina ih kašlje u ruke. Samo jedan se uzdržava, ali on i ne liči na veterana. Mlađi je, mekši i ima nešto

u očima – bolje reći, nešto *nema* u očima – što mi govori da ne pripada grupi kao što joj pripadaju ostali.

Artiljerac koluta očima. Polako skida pletenu rukavicu ispod koje ima još jednu, samo bez prstiju, podjednako izbledele žute boje kao slova na njegovoj kapi. Ruka mu pomalo drhti dok je podiže – rekla bih, pre od paralize, nego od zime – i prstom dodiruje vrh mog nosa. „Jel’ osećaš to?”

Skoro da se smešim, ali ne bih da ga uplašim, kako ne bih postala nepoželjna. „Ne, gospodine.”

„Onda brzo kući i vrati se kad god poželiš. Vikendom retko igramo. Ima mnogo naroda.”

„Hvala, gospodine”, rekoh i impulsivno ga poljubih; meke dlačice mi zagolicaše usne. „Vratiću se.”

Čovek s baburastim nosom se kikoće: „Vidi ti njega, Artiljerac našao buduću bivšu ženu.”

Većina veterana mi klima glavom, više reda radi nego prijateljski; ne smeta mi to. Moram da zaslužim svoje mesto među njima, da im pokažem da nisam neozbiljna i da nisam tu samo da bih ubila dosadu. Ustajem i koračam duž zadnje strane paviljona, upijajući toplotu pre nego što se zaputim kući, kad mi pogled pade na čoveka za najudaljenijim stolom, onog koji po svoj prilici tu ne pripada. Ne nosi kačket, već pletenu kapu zabačenu unazad tako da otkriva svetlu kosu za koju je teško reći da li je plava ili smeđa.

Mirno mi se smeška.

„Delujete mi poznato”, izleće mi.

Osmeh mu se ne menja. „Često mi to govore.”

Ma nemoj. Ne liči ni na koga, znači – liči na svakoga. Na njegovom licu nema nijedne crte koja se izdvaja, ničega što bi vas podstaklo da kažete: da, ovog čoveka bih uvek

prepoznala. Nije zgodan, a nije ni ružan, prosto... jeste. Čak su mu i oči neke tamne, neodređene boje.

I osmeh mu ne menja izraz lica. Što je čudno. Osmesi nam menjaju crte lica, pregibe na obrazima, oblik usana, nabore oko očiju. Ali njegovo lice izgleda u dlaku isto kao pre osmeha. Ne bih rekla da je lažan, već nekako ne izgleda... prirodno. Ali budimo iskreni, šahovske partije po parkovima su raj za društveno neprilagođene likove. Možda bi trebalo da budem impresionirana što me je uopšte pogledao u oči.

Klimam glavom, još pomalo uznemirena, i krećem kući. Više mi nije tako mnogo hladno, što je više upozorenje u stilu – kretenu, idi kući pre nego što se načisto smrzneš – nego znak da je napolju otoplilo.

Nadomak kuće, zaustavljam se ispod nadstrešnice koja štiti zid s poštanskim sandučićima za našu ulicu. Tu je čak i kanta za reklame i ostale gluposti, zakačena lancem za jedan od stubova. Kad me obuzme sentimentalno raspoloženje, s nostalgijom se prisećam našeg poštanskog sandučeta u Bostonu, sa šarenim otiscima šaka na veseloj žutoj pozadini. Tata nije hteo da ostavi svoje otiske – mislio je da mu to ne priличи – pa smo ga nas tri napale četkicama; rezultat je bio divan otisak brkova na vratancima sandučeta.

Pitam se da li ga još čuvamo. Nisam ga videla poslednjih nekoliko selidbi. Mada to isto važi za polovinu naše imovine – raspakivanje i ponovno pakovanje jednostavno nije vredno truda.

Izvlačim dve pune šake cirkularnih pisama i ogromnih dopisnica upućenih *Dragom komšiji* i *Stanarima ulice...*, i bacam ih u kantu, zajedno s podsetnikom za zubarski pregled, prosleđenim iz Birmingema. Tu je i koverta s čestitkom vedre zelene boje, prave prolećne, sa adresom ispisanom

Mercedesinim rukopisom. Nije to ništa čudno: tehnički, danas krećem u školu, doduše virtuelnu. Imaću časove s tutorom u Francuskoj kako bih se navikla da razmišljam i radim na stranom jeziku, a Mercedes mi *uvek* šalje čestitku za prvi dan škole, koliko god ih bilo tokom godine.

Međutim, iznenadile su me druge dve kovertе, gotovo identične veličine. Jedna je ispisana štampanim slovima, urednim, čitkim rukopisom, od onih koji ostaju vidljivi čak i kad papir i mastilo počnu da blede; oštra crna slova na roze kartonu. Na drugoj, svetloplavoj koverti je škrabotina, manje-više čitljiva kad se oči malo naviknu.

Mercedes je čestitku poslala tačno na vreme, ali Vik i Edison svoje obično raspoređuju malo drugačije.

Ove nisu ništa u poređenju sa onom koju će poslati u maju, sa sva tri potpisa. Ona neće imati tekst, čak ni onaj štampan. Samo potpise. Da mi stave do znanja da nisu zaboravili ubistvo moje sestre. Potrebno je pažljivo planiranje i poznavanje poštanske službe kako se ne bi desilo da dopisnica stigne zajedno s mojim rođendanskim čestitkama.

Jer ništa ne može tako da ti ulepša rođendan kao podsećanje da FBI još nije otkrio ubicu tvoje sestre i još desetine devojaka nastradalih tokom niza godina.

U kući skidam gornje slojeve odeće i kačim ih u orman u hodniku, zatim se penjem u svoju sobu, usput svlačeći ostatak. Čestitke završavaju na mom krevetu, odeća na stolici koju sam dovukla iz neupotrebljavane trpezarije kako bih na nju svalila sav krš. Posle tuširanja vrućom vodom koje mi u vrhove prstiju i nosa vraća bolni osećaj, ponovo silazim u kuhinju i pravim instant ovsenu kašu, dodajući cimet, mleko i med, a potom je nosim sa sobom na sprat.

Tek kad se smestim u krevet, u pidžami, a kaša mi ugrije stomak, posežem za kovertama.

Mercedesina čestitka je tačno onakva kakva bi trebalo da bude – vesela poruka o povratku u školu, ispisana neonskim flomasterom, pola na španskom, jer joj je smešno kad joj ja odgovaram na francuskom. Zatim uzimam Vikovu – crno-bela fotografija tri mačke sa ogromnim naočarima za sunce. Tekst nema veze s prigodom – nekoliko redova o pismima koje njegova najstarija ćerka šalje s koledža i bljuzgavom kišnom vremenu u severnoj Virdžiniji. Na Edisonovoj, sa slikom koja levitira na tankoj granici između neukusne i šaljive, ne piše ništa.

Zašto sve troje?

Ali onda mi pogled ponovo pade na Mercedesinu čestitku, s prednje strane toliko natrpanu šljokicama da bi se i jednorog usrao od oduševljenja, i odjednom primećujem da nešto od tog sjaja odudara. Većina šljokica je sićušna, pastel-nih boja. Ali tu i tamo razbacani su nanosi lepka, debeli i mutni, osušeni tako da prave svetla mat ostrvca u tom moru sjaja. Zavlačim nokat ispod jednog od njih, pažljivo ga odlepljujući. Papir se malo cepa duž jedne ivice, zatim popušta. Trenutak kasnije, imam grumuljicu lepka na prstu i jasan pogled na originalnu čestitku.

Prekrila je leptire.

Ona se zove Zoraida Buret, a danas je Uskrs.

Voliš Uskrs u crkvama koje više drže do tradicije, gde žene i devojke još nose bele haljine, čipku i šešire ukrašene trakama ili cvećem. Divno je još sa ulaza videti to more šešira.

A ove godine vidiš Zoraidu.

Viđao si je, naravno, i ranije kako pomaže majci oko čopora mlađe braće i sestara. Slušao si tračeve i ono nešto u podtekstu, što nije baš ogovaranje, ali nije ni novost. Otac joj je bio policajac koji je poginuo na dužnosti; Zoraidu su već videli na koleđžu kako niže velike uspehe, ali je, kako bi pomagala kod kuće, napustila sve svoje dodatne aktivnosti i time verovatno izgubila šansu za visoko obrazovanje, iako joj to niko nije tražio.

Kako je to dobra devojka, naklapale su žene.

Kakvo zlatno dete.

Kakva divna sestra.

Nimalo ne liči na Darlu Džin, ali ipak ima nešto što te podseća na nju. Prošlo je skoro godinu dana otkad te je Darla Džin izdala, ali ti je još voliš, patiš za njom i oplakuješ je.

No, Zoraida je istinski dobra devojka. Dovoljno dugo si je posmatrao da bi bio siguran u to. Iz škole odlazi pravo kući, usput kupi decu, zatim im daje užinu, organizuje aktivnosti i radi s njima domaći; gotovo uvek uspeva da spremi večeru pre nego što se majka vrati s posla. Pomaže joj da okupa klince i one najmanje stavi na spavanje, i tek onda seda za kuhinjski sto da uradi sopstvene zadatke. Ostaje do duboko u noć, ali ujutru svejedno ustaje rano kako bi se pobrinula da se svi propisno obuku, doručkuju i odu u školu.

A kad momci počnu da se motaju oko nje – a motaju se jer je prelepa devojka i, gospode bože, kako se čitav svet osvetli kad se ona osmehne – učtivo ih odbija, jer joj je porodica važnija.

Jer je dobra devojka.

Kad se služba završi, nije teško ukrasti slatke plastične tašnice koje su neke od njenih mlađih sestara ostavile na klupama. Bliznakinje ih stalno zaboravljaju – prisete ih se tek na pola puta do kuće, a pošto vikendom pešače do crkve da bi uštedeli

gorivo, uvek Zoraida dotrči po njih. Svaki put vrti glavom, ali se i smeši, jer obožava bliznakinje i sve bi učinila za njih.

A ti znaš da moraš da joj pomogneš.

Moraš da se postaraš, nje radi, da uvek bude ovako dobra, ovako čista.

I tako kradeš tašnice, znajući da će bliznakinje zaboraviti na njih, i čekaš da se ona vrati. Crkva se prazni brže nego inače, svi žure kući na porodičnu večeru ili u lov na jaja. Sediš u senci i čekaš; ona dolazi, hladeći se šeširom od uštirkane čipke, krutim i nesavitljivim, s trakama boje kajsije protkanim kroz obod i osnovu krune. Kombinacija bele i boje kajsije deluje tako nežno na njenoj tamnoj koži. Na haljini, visoko skoro do ramena, prikačen joj je jedan usamljen ljiljan ljubičastog grla.

Prilazi joj s leđa, mekim koracima po tankom tepihu, i prekrivaš joj usta rukom. Oštro udiše, počinje da vrišti, ali tvoja ruka joj steže grlo. Bori se, ali ti znaš koliko dugo treba da pritiskaš da bi se ona onesvestila.

Haljina joj je tako bela, tako čista. Tako nevina. Prosto nemaš srca da je isprljaš.

Kad malo kasnije stigne jedan od njene braće, zabrinut što se nije odmah vratila kući, nalazi je položenu ispred oltara, sa oreolom od belih ljiljana, u sredini ljubičastih. Odeća joj je uredno složena na klupi, šesir na vrhu gomile, na podu njene obične cipele sa šnalom. Posekotina na njenom grlu je prava linija, jer onesveščena nije mogla da se bori.

Bez bola, bez straha. Neće imati prilike da posrne kao Darla Džin, neće se suočiti sa izazovom i izdajom.

Zoraida Buret će uvek biti dobra devojka.

Dot Hačison
MAJSKE RUŽE

Za izdavača
Dijana Dereta

Izvršni urednik
Tijana Petković

Lektura i korektura
Olivera Totošković

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-214-9

Tiraž
1000 primeraka

Beograd 2019.

Štampa
ŠTAMPARIJA GLASNIK
Lazarevački drum 13-15, 11030 Beograd

Izdavač / Plasman
DERETA doo
Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd
tel./faks: 011/ 23 99 077; 23 99 078

www.dereta.rs

Knjižara DERETA
Knez Mihailova 46, tel.: 011/ 26 27 934, 30 33 503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.111(73)-31

ХАЧИСОН, Дот

Majske ruže / Dot Hačison ; prevod s engleskog Milica Kecojević. – 1. Deretino izd. – Beograd : Dereta, 2019 (Beograd : Glasnik). – 334 str. ; 21 cm. – (Biblioteka In) (Serijal Kolekcionar ; Deo 2)

Prevod dela: The Roses Of May / Dot Hutchison.
– Tiraž 1.000.

ISBN 978-86-6457-214-9

COBISS.SR-ID 273085964